תורה אור

*בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך: והמתעסק לא יצא: (א) *הא תוקע לשיר יצא לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא *התוקע לשיר יצא? דלמא תוקע לשיר נמי מתעסק קרי ליה: והשומע מן המתעסק לא יצא: אבל השומע מן המשמיע לעצמו מאי, יצא, לימא תיהוי תיובתיה דרבי זירא *דאמר ליה רבי זירא לשמעיה איכוון ותקע לי? דלמא איידי דתנא רישא מתעסק תנא סיפא נמי מתעסק:

מתני׳ סדר תקיעות שלש של שלש שלש. שיעור תקיעה כשלש תרועות, שיעור תרועה כשלש יבבות. *תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת. מי שבירך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים. כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב רבן גמליאל אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן:

גמ׳ והתניא *שיעור תקיעה כתרועה? אמר אביי תנא דידן קא חשיב תקיעה דכולהו בבי ותרועות דכולהו בבי, תנא ברא קא חשיב חד בבא ותו לא: שיעור תרועה כג׳ יבבות: והתניא *שיעור תרועה כשלשה שברים? אמר אביי בהא ודאי פליגי דכתיב יום תרועה יהיה לכם (במדבר כט) ומתרגמינן יום יבבא יהא לכון וכתיב באימיה דסיסרא בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא (שופטים ה) מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל: תנו רבנן מנין שבשופר ת״ל והעברת שופר תרועה (ויקרא כה) אין לי אלא ביובל, בראש השנה מנין? תלמוד לומר בחדש השביעי שאין תלמוד לומר בחדש השביעי ומה תלמוד לומר בחדש השביעי שיהיו כל תרועות של חדש שביעי זה כזה ומנין שפשוטה לפניה ת״ל והעברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לאחריה ת״ל תעבירו שופר, ואין לי אלא ביובל, בראש השנה מנין ת״ל בחדש השביעי שאין

קטן שהגיע לחינוך · מתעסקין בהן שילמדו וכל שכן שאין מעכבין : **מתעסק הוא דלא** · שאינו מתכוין לתקיעה ואפילו דלאו מצוה אלא מנבח נבוחי או שהיה טפח בשופר ועלתה בידו תקיעה אבל תוקע לשיר שמתכוין לתקיעה בעלמא יצא : **תנא סיפא נמי מתעסק** · ולעולם השומע מן המשמיע לעצמו שלא נתכוון להוציא את השומעין לא יצא : **מתני׳ סדר תקיעות שלש כו׳** · אחת למלכיות ואחת לזכרונות ואחת לשופרות : **שלש של שלש שלש** . תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת : **שלש יבבות** · שלש קולות בעלמא כל שהוא : **תקע בראשונה** · פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה : **ומשך בשניה** · תקיעה של אחר התרועה משך כשתים לצאת בה ידי שתים שהיה צריך לעשות זו (ב) פשוטה שלאחריה דמלכיות ופשוטה שלפניה דזכרונות : **אין בידו אלא אחת** · דפסוקי תקיעה אחת לשתים לא מפסקינן : **מי שבירך** · התפלל תפלת מוספין ובירך תשעה ברכות : **תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים** · תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכיות וכן בשביל זכרונות וכן בשביל שופרות : **גמ׳ תנא דידן קא חשיב דכולהו בבי** · והכי קאמר שיעור (ג) שלש תקיעות כשלש התרועות : **ותנא ברא קא חשיב חדא בבא** · שיעור התקיעה כשיעור התרועה ותרוייהו חדא מילתא אמרי : **שברים** · ארוכים מיבבות : **אמר אביי בהא ודאי פליגי** · אע״ג דאוקימנא דרישא לא פליגי על כרחך בהא סיפא פליגי דלית לשנויי בה מידי והיינו פלוגתא : **דמתרגמינן** · תרועה יבבא ובאימיה דסיסרא כתיב נמי האי לישנא ותיבב : **מאן דאמר שברים סבר גנוחי גנח** · כאדם הגונח מלבו כדרך החולים שמאריכין בגניחותיהן : **ילולי יליל** · כאדם הבוכה ומקונן קולות קצרים סמוכין זה לזה :

שיעור תרועה כשלש יבבות · פירש בקונטרס שלשה קולות בעלמא כל שהוא ולקמן (דף לד.) אמרינן דאתקין רבי אבהו בקסרי קשר״ק קש״ק קר״ק משום דמסופק בתרועה דקרא אי תרועה ממש מה שאנו קורין תרועה דהוא ילולי יליל או שברים דגנחי גנח או שברים ותרועה שניהם צריך לתרועה דדלמא גנוחי גנח וילולי יליל וצריך ליזהר בשברים שלא יהא מאריך על כל אחד בפני עצמו כג׳ יבבות של שלשה קולות כל שהוא דאם כן נעשה תקיעה ולא שברים דהא שיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כג׳ יבבות ונראה שחייב אדם להאריך בתקיעה של קשר״ק יותר משל קש״ק ובשל קש״ק יותר משל קר״ק דהא שיעור תקיעה כתרועה וקשר״ק אנו עושים משום ספיקא דגנוח ויליל נמצא שצריך להאריך בתקיעות של קשר״ק כשיעור שלשה שברים וג׳ יבבות ובתקיעות של קש״ק כשיעור ג׳ שברים דהא עבדינן קש״ק משום ספיקא דגנוחי גנח ובתקיעות של קר״ק כשיעור תרועה שהוא ילולי יליל ומיהו אם מאריך בכל התקיעות כתקיעות קשר״ק אין לחוש דיכול להאריך כמו שירצה כדתנן ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת ומטעם זה נמי אין לחוש אם עשה ארבעה וחמשה שברים שהשברים במקום תרועה והוי לה תרועה אריכתא כמו שאנו מאריכין ביבבות וריב״א והר״י בן הר״ר מאיר מפרשים דיבבא היא שלש כחות של כל שהוא נמצאת תרועה תשע כחות ושיעור תקיעה כך היא ולפירושם אין לחוש אם מאריך קצת בשברים וצריך למשוך לתקיעה של קשר״ק לפירושם כשיעור ג׳ שברים ותשע כחות ומי שלא משך התקיעות כשיעור הזה ומשך קצת בשברים לא קיים מצוה לא כמר ולא כמר ורבינו חננאל פי׳ כפירוש הקונטרס ועכשיו נוהגין לתקוע בישיבה לאחר קריאת התורה שלשים קולות ג׳ קשר״ק וג׳ קש״ק וג׳ קר״ק ובתפלה תוקעין אמלכיות קשר״ק ואזכרונות קש״ק ואשופרות קר״ק ולפום סוגיא דכולה פירקין היה ראוי לתקוע בשעת תפלה אמלכיות קשר״ק קש״ק קר״ק וכן אזכרונות וכן אשופרות או לאחר תפלה כולהו אבל קודם תפלה לא אשכחן כדתנן מי שבירך ואח״כ נתמנה לו שופר אלא אשכחן בפרק קמא לעיל (דף טז:) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן והיינו כדעבדינן ומיהו לכאורה נראה לתקוע בתפלה כמו כן אמלכיות זכרונות ושופרות קשר״ק קש״ק קר״ק אכל חד וחד כדי לצאת מספק דרבי אבהו ובערוך פי׳ שהיו עושין כן שפי׳ בערך ערב דהלין (ד) דמתמרי [ועבדי] שלשים כדיתבין ושלשים בלחש ושלשים על הסדר כנגד מאה פעיות דפעיא אימיה דסיסרא ואלין [עשרה] איכון כשגומרין כל התפלה קול תקיעה דיחידאי מיתבעי למיהוי [עשרה] תשר״ת תש״ת תר״ת והם מאה ועל מנהג שלנו היה תמיה ר״ת דקשר״ק של מלכיות וקש״ק דזכרונות וקר״ק דשופרות סותרין זה את זה דאי גנח ויליל כולהו בעי למיעבד קשר״ק ואי גנח לחוד כולהו בעי למיעבד קש״ק ואי יליל כולהו קר״ק והנהיג רבינו תם במקומינו לתקוע גם אזכרונות ואשופרות קשר״ק כמו במלכיות דהשתא נפיק מכל ספיקי וליכא אלא הפסק ובהכי סגי שלא לשנות המנהג ביותר דהא אמרינן שמע תשע תקיעות בט׳ שעות ביום יצא ונראה שיש קצת ליתן טעם על המנהג שלנו דסבר לה כמאן דאמר בסמוך אחת מדברי תורה ושתים מדברי סופרים וכיון שעשו בישיבה כל הספיקות של תורה ושל סופרים לא חשו לחזור ולעשות בשעת תפלה אלא ספיקא דאורייתא ובקדושת דאגן הסהר שעשה ר׳ שמשון ב״ר יונה כתיב עד ארבעים קולות בהריעו והיינו כמנהגינו וכן בסדר רב עמרם אלא שכתב דבסוף מריע תרועה אחת בלא תקיעה וא״ת אהך דישיבה היכי נפיק הא תניא בס״פ (דף לד:) תקיעות וברכות של ראש השנה ויום הכפורים מעכבות זו את זו אלמא בעידן צלותא בעי למיעבד לאו פירכא היא דאע״ג דמשמע מתוך פי׳ הקונטרס *דאם בירך ולא תקע או תקע ולא בירך פירוש בירך מלכיות זכרונות ושופרות אי אפשר לומר כן דהתניא לקמן (שם) שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין כשהוא הולך הולך למקום שתוקעין ואין הולך למקום שמברכין ותנן מי שבירך ואח״כ נזדמנה לו שופר משמע שבלא שופר יכול לברך אלא תקיעות וברכות מעכבות זו את זו היינו שהתקיעות מעכבות זו את זו והברכות מעכבות זו את זו כשמברך מלכיות זכרונות ושופרות יברך שלשתן או לא יברך כלל וכן תקיעות שברים תרועות אם בקי בשלשתן יתקע ואם לאו לא יתקע וצריך לדקדק באותן שלשים קולות שאנו תוקעין בישיבה שכשמסיים השלשה קשרק״ש ומתחיל הקשק״ש או כשמסיים הקשק״ש ומתחיל הקרק״ש למה לי שתי תקיעות זו אחר זו ממה נפשך יפטר בתקיעה אחת דאי גנח ויליל הרי יצא בשלשה קשר״ק ואי גנח לחוד אותה תקיעה אחרונה של קשר״ק אחרון תעלה לו למנין קש״ק וכן אם יליל אותה תקיעה אחרונה של קש״ק אחרון תעלה לו למנין קר״ק ושמא כיון שעשו התקיעה לשם פשוטה שאחר התרועה לא רצו שתעלה לשם פשוטה שלפניה ומיהו אשכחן *ומשך בשניה כשתים שהיתה עולה לשתים אי לאו משום דפסוקי תקיעה בתרתי לא מפסקינן :

ניעבריה

עין משפט נר מצוה

נ א מיי׳ פ״ב מהלכות שופר הל׳ ז טור א״ח סי׳ תקפט :

נא ב טוש״ע א״ח סי׳ תקפט סעיף א :

נב ג מיי׳ פ״ג מהלכות שופר הלכה א טוש״ע א״ח סי׳ תקצ סעיף א :

נג ד ה מיי׳ שם הל׳ ד טוש״ע א״ח שם סעיף ג :

נד ו מיי׳ שם טוש״ע א״ח שם סעיף ו :

נה ז מיי׳ פ״ח מהלכות תפלה הל׳ ט טוש״ע א״ח סי׳ קכד סעיף א וטור א״ח סי׳ תקצא :

נו ח מיי׳ פ״ג מהלכות שופר הל׳ א טוש״ע א״ח סי׳ תקצ סעיף א :

◆

רבינו חננאל

כר׳ יוחנן דאמר והוא בן עשר ובן י״א ואין מעכבין אותן מלתקוע ודייקי׳ הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא בקטן שלא הגיע לחינוך אין מעכבין אותן מלתקוע בי״ט ואפילו שלא להתלמד : [מתני׳] סדר תקיעות שלש של שלש שלש. פי׳ ג׳ תקיעות ובכל אחת ג׳ נמצאו כולן ט׳ . וקי״ל דאית לן לארוכי בתרועות כל מה דבעי וכך מנהג בכל ישראל. פי׳ ג׳ יבבות. ג׳ תרועות זו אחר זו דבוקות וג׳ שברים הן בניחותא ומטעם הפסק בינתים נמצא שיעור ג׳ שברים יותר מג׳ יבבות. לפיכך אמר אביי בהא ודאי פליגי והן תר״ת תר״ת תר״ת שיעור תקיעה כג׳ תרועות ואקשי׳ עלה והתניא שיעור תקיעה כתרועה ופרקי׳ תנא דידן קא חשיב דכולהו בבי והכי קתני שיעור ג׳ תקיעות כג׳ תרועות נמצאת דכל תקיעה אחת כתרועה וליכא פלוגתא בינייהו ותוב תנינן שיעור תרועה ג׳ יבבות והתניא שיעור תרועה ג׳ שברים פי׳ יבבות זו אחר זו שברים בניחותא והפסק ביניהן אמר אביי בהא ודאי פליגי דכתיב יום תרועה ומתרגמי׳ יום יבבא. וכתיב באימיה דסיסרא בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא וחלקו בבירור לשון הקדש מאי משמע ותיבב ושואה רבנן להאי ותיבב כגון סימן תנא דידן סבר ילולי ילילה אם סיסרא ותנא ברא סבר גנוחי גנחא ולא נתברר הדבר

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ והמתעסק לא יצא מתעסק הוא דלא יצא הא תוקע : (ב) רש״י ד״ה ומשך בשנייה כו׳ שהיה צריך לעשות זו אחר זו פשוטה שלאחריה: (ג) ד״ה תנא דידן כו׳ וה״ק שיעור השלש תקיעות כשיעור שלש התרועות : (ד) תוס׳ ד״ה שיעור וכו׳ שפי׳ בערך ערב דהלין דמתמירין ותוקעין שלשים כדיתבין :

מסורת הש״ס

כפי הגירסא מפרש״י חסרים פה תיבות הללו מתעסק הוא דלא יצא

[לעיל כח:]

לעיל כז. [כח.]

[לקמן לד.]

[שם]

[לקמן לד: ד״ה תקיעות]

[לעיל כז. כח.]

◆

גליון הש״ס

מתני׳ שיעור תרועה כשלש יבבות. אף דתרגום תרועה יבבא נ״ל דאין יבבא דמתני׳ כיבבא דתרגום וכעין מה דאמרינן לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד [חולין דף קלז ע״ב] הרא״ם בראשית א׳ יא ד״ה לא דשא לשון עשב:

* ויקרא כה: ט׳ והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם

נושא
- מתעסק/תוקע לשיר
- שומע מן המתעסק
- שומע מן המשמיע לעצמו

נושא
שיעור תקיעה ותרועה

מבנה (ע״ב ג׳)
ב׳ ברייתות עם מקורות דיני שופר

נושא
מקורות דיני שופר בר״ה ויובל ודומים

מבנה
צורה (סימן זבונק)
האם הגמ׳ ב-ז׳ שאלות - מנין שמה שנוהג בר״ה נוהג גם ביובל ולהיפך